

МОДЕЛЮВАННЯ СТІЙКОСТІ ВУЗЛА НАВАНТАЖЕННЯ ЕЕС ЗА НАЯВНОСТІ ГНУЧКИХ ЕЛЕКТРИЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

Костерев М.В., д.т.н., проф., Вознюк В.М., магістрант
КПІ ім. Ігоря Сікорського, кафедра електричних станцій

Вступ. Однією з тенденцій підвищення керування та стійкості сучасних енергосистем являється застосування гнучких електричних зв'язків [7,8]. При цьому необхідно враховувати, що на даний час до 80% обладнання електроенергетичної системи України знаходиться в зношеному стані, що підвищує ймовірність відмови електрообладнання і, як наслідок, може призвести до порушення стійкості вузлів навантаження, що містять асинхронні двигуни. В даних об'єктивно існуючих умовах функціонування електричної системи виникає задача залучення пристроїв гнучких електричних зв'язків до регулювання напруги на шинах вузла навантаження.

Стійкість вузла навантаження ЕЕС в основному визначається поведінкою асинхронних двигунів, розосереджених в розподільчій мережі (РМ). Стійкість двигунового навантаження, що приєднується до вузла енергосистеми, залежить від наступних факторів:

- величини падіння напруги між вузлом навантаження ЕЕС і вузлом РМ;
- відносній електричній віддаленості від вузла ЕЕС до шин вузла РМ;
- величини сумарної потужності вузла навантаження РМ.

Порушення стійкості асинхронних двигунів може відбутися і при нормальній нарузі на шинах вузла навантаження, якщо в розподільчій мережі виникли аварійні ситуації з відключенням ЛЕП або трансформаторів. В даному випадку збільшується опір зв'язку до АД, що може викликати порушення стійкості двигунів, і це спричинить різке збільшення споживання реактивної потужності. І якщо система не має в запасі реактивної потужності, то це спричинить подальше зниження напруги у вузлі навантаження і лавину напруги.

Напруга у вузлі навантаження в значній мірі залежить від рівня реактивного навантаження, а це навантаження – від напруги. Крім того, споживання асинхронними двигунами реактивної потужності залежить від характеристик самого двигуна. У вузлі навантаження може знаходитись від десятків до сотень чи навіть тисяч таких двигунів, з різними характеристиками, різних потужностей, з різними коефіцієнтами завантаження, які досить хаотично включаються і виключаються. Крім того у вузлі навантаження присутнє і статичне навантаження, тому математично точно визначити споживання реактивної потужності вузлом навантаження при заданій нарузі досить складно. Отже, ці фактори треба враховувати при моделюванні вузла навантаження.

Аналіз літературних джерел та постановка задачі. Дослідженню стійкості асинхронного навантаження в залежності від напруги, завантаження двигуна, параметрів присвячено багато робіт [1 4, 5, 6, 7]. Однак, в цих роботах не розглядається можливість забезпечення стійкості асинхронного

навантаження за допомогою регулювання напруги пристроями гнучких електричних зв'язків.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи являється моделювання вузла навантаження з асинхронними двигунами з використанням пристроїв гнучких електричних зв'язків для збереження стійкості асинхронних двигунів при відмовах електрообладнання.

Моделювання вузла навантаження з асинхронними двигунами за наявності гнучких електричних зв'язків.

Розглянемо наступну схему електричної системи:

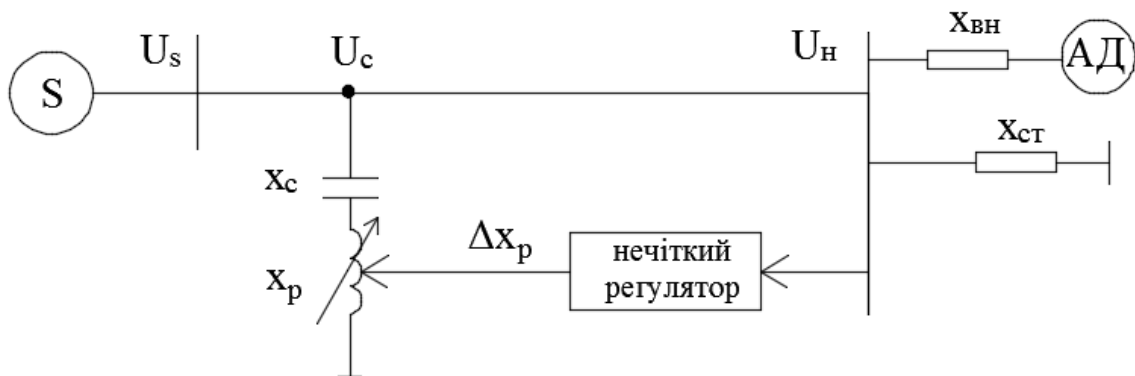

Рисунок 1 – Схема підключення нечіткого регулятора на основі гнучких електричних зав'язків.

Реактивну потужність, що поступає в енергосистему від пристроїв гнучких електричних зв'язків, можна визначити на основі наступного співвідношення:

$$Q_c = U^2/x_c - U^2/x_p$$

Для еквівалентного асинхронного двигуна можна визначити критичну напругу U_k , при якій відбувається порушення стійкості [6, 7]

$$U_k = \sqrt{2 \cdot P(x_{вн} + x_\varepsilon)}$$

де $x_{вн}$ – зовнішній опір відносно АД, x_ε – опір розсіювання асинхронного двигуна.

Визначається відмова електрообладнання [2, 3] і розраховується після аварійний усталений режим енергосистеми при відмові обладнання (по ітераційній схемі). В результаті отримуємо напругу U_n у вузлі приєднання АД.

Якщо $U_n < U_k$, то необхідно збільшити реактивну потужність Q_c за рахунок зменшення індуктивності реактора на величину Δx_p . Для визначення конкретного значення Δx_p виконується ітераційний розрахунок усталеного режиму таким чином, щоб виконувалась умова $U_n > U_k$ при заданому P_a .

Проведені розрахунки дозволяють визначити статистичні дані для визначення конкретних значень Δx_p в залежності від потужності асинхронного навантаження і напруги на шинах системи:

$$\Delta x_p = f(P_a, U_s)$$

На основі отриманих даних можна сформувавши базу правил нечіткого логічного висновку для нечіткого регулятора. Дана база має наступну структуру :

- 1) Якщо потужність асинхронного навантаження P_{ai} ;
- 2) Та напруга у вузлі системи U_{si} ;
- 3) То виконати крок зміни індуктивності реактора Δx_{pi} .

Висновок. В умовах реально існуючої імовірності відмови електрообладнання в енергосистемі при наявності гнучких електричних зв'язків розглянуто моделювання вузла навантаження з асинхронними двигунами. А також можливість використання регулювання пристроїв гнучких електричних зв'язків для збереження стійкості двигунів.

Перелік посилань

1. Костерев Н.В. Моделирование и динамика атомных электростанций при возмущениях в энергосистеме./Н.В. Костерев. – К.:вищ. шк., 1986. – 168с.
2. Костерев М.В. Питання побудови нечітких моделей оцінки технічного стану об'єктів електричних систем/ М.В. Костерев, Є.І. Бардик. – К.: НТУУ «КПІ», 2011. – 148с.
3. Kosterev M.V., Bardyk E.I., Litvinov V.V. Risk Estimation of Induction Motor Fault in Power System// WSEAS TRANSACTIONS on POWER SYSTEMS. – 2013, October, Vol.8. – pp 217-226.
4. Веников В.А. Электромеханические переходные процессы в электрических системах. – М.,Госэнергоиздат, 1958. – 480с.
5. Жданов П.С. Вопросы устойчивости электрических систем / - М., Энергия, 1979. – 456 с.
6. Гуревич Ю.Е. Устойчивость нагрузки электрических систем / Ю.Е. Гуревич, Л.Е. Либова, Э.А. Хачатрян. – М.:Энергоиздат, 1981. – 209с.
7. Сыромятников И.А. Режимы работы асинхронных и синхронных электродвигателей / И.А. Сыромятников. – М.: Госэнергоиздат, 1963. – 527 с.
8. Поспелов Г.Е., Поспелова Т.Г. Применение управляемых гибких линий электропередачи в электрических сетях энергосистем // Энергетика. Известия высших учебных заведений и энергетических объединений СНГ – 2010, №5.
9. Кузьмич С.В. Повышение эффективности электроэнергетических систем и развитие управляемости в свете применения гибких электропередач FACTS / С.В. Кузьмич, Г.Е. Поспелов // Энергетика... (Изв. высш. учеб. заведений и энерг. объединений СНГ). – 2007. - №6. – С. 15-19.